

Проектні рішення інноваційної трансформації сільських територій

Об'єктом дослідження є інноваційні процеси трансформації сільських територій в контексті двовекторної моделі розвитку аграрної сфери.

Предметом дослідження є проектні рішення та практики, які впроваджуються для інноваційної трансформації сільських територій, їх форма, методи та вплив на розвиток.

Мета дослідження полягає у розробці науково обґрунтованих підходів до створення та реалізації проектних рішень, спрямованих на інноваційну трансформацію сільських територій для підвищення їх економічного, соціального та екологічного потенціалу.

Наукова новизна полягає у комплексному підході щодо обґрунтування проектних рішень як інноваційного інструменту трансформації сільських територій в контексті двовекторної моделі розвитку аграрної сфери.

Практична цінність отриманих результатів дослідження полягає у можливості їх застосування у розробці стратегій розвитку сільських територій, впровадженні інноваційних проектів органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадськими організаціями, а також у плануванні державної політики та залученні міжнародних інвестицій.

Висновки. Дослідження спрямоване на визначення та оцінку ролі проектних рішень в інноваційній трансформації сільських територій, їх впливу на соціально-економічний розвиток та інтеграцію українського аграрного сектору у міжнародний простір, що дозволило розробити рекомендації для впровадження проектів, які сприятимуть досягненню продовольчої безпеки та стабільного розвитку сільських громад. Встановлено, що розвиток сільських територій є однією з ключових та складних питань для України, враховуючи їхню загрожуючу негативну тенденцію та одночасно численні виклики. Доведено, що проектні рішення є інструментом вирішення комплексу проблем, що притаманні сільській місцевості. Найкращими формами комплексних проектних рішень визначені агропромисловий кластер та брендинг. Запропоновано розробку нової стратегії, що забезпечить економічну диверсифікацію, сприятиме стимулюванню зайнятості сільського населення, забезпечить покращення інфраструктури сільської місцевості, здійснить екологічне управління ресурсами та соціальну підтримку населення.

Ключові слова: проект, проектні рішення, інноваційна практика, брендинг, аграрна сфера, агропромисловий кластер, сільська територія.

HALYNA STYDINSKA

Project solutions for innovative transformation of rural areas

The object of the study is the innovative processes of transformation of rural areas in the context of a two-vector model of development of the agricultural sector.

The subject of the study is project solutions and practices that are implemented for the innovative transformation of rural areas, their form, methods and impact on development.

The purpose of the study is to develop scientifically based approaches to the creation and implementation of project solutions aimed at the innovative transformation of rural areas to increase their economic, social and environmental potential.

The scientific novelty lies in the comprehensive approach to substantiating project solutions as an innovative tool for transforming rural areas in the context of a two-vector model of agricultural development.

The practical value of the obtained results lies in the possibility of their application in the development of rural development strategies, the implementation of innovative projects by local governments, businesses and public organizations, as well as in planning public policy and attracting international investment.

Conclusions. *The study is aimed at identifying and assessing the role of project solutions in the innovative transformation of rural areas, their impact on socio-economic development and integration of the Ukrainian agrarian sector into the international space, which allowed developing recommendations for the implementation of effective projects that will contribute to achieving food security and sustainable development of rural communities. It has been established that the development of rural areas is one of the key and complex issues for Ukraine, given their threatening negative trend and simultaneously numerous challenges. It is proven that project solutions are a tool for solving a complex of problems inherent in rural areas. The best forms of integrated project solutions are identified as agro-industrial clusters and branding. It is proposed to develop a new strategy that will ensure economic diversification, promote employment of the rural population, improve rural infrastructure, implement ecological resource management and social support for the population.*

Key words: *project, project solutions, innovative practice, branding, agricultural sector, agro-industrial cluster, rural area.*

Постановка проблеми. Сучасний глобальний контекст характеризується посиленням вимог до забезпечення продовольчої безпеки, що стає центральною проблемою для більшості країн світу. Без сталого розвитку сільських територій неможливо гарантувати стабільне виробництво якісної аграрної продукції, необхідної для задоволення внутрішніх потреб країни та зміцнення її позицій на світовому ринку. Саме тому, фундаментально важливо створити міцну основу для сільської місцевості, яка включає сучасну інфраструктуру, доступ до технологій та сприятливі соціально-економічні умови, що дозволить зупинити процес зникнення сіл в Україні, зацікавить молодь для проживання у сільській місцевості. Це можливо в контексті двовекторної моделі інноваційного розвитку аграрної сфери, яка передбачає як підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, так і покращення соціально-економічних умов проживання у сільській місцевості [10]. Такий підхід сприятиме інтеграції сільських громад у національну економіку, вирішуватиме проблеми урбанізації та забезпечуватиме конкурентоспроможність суб'єктам аграрного господарювання.

У сучасних умовах сільські території стикаються з численними викликами, включаючи соціально-економічну нерівність, низький рівень інфраструктурної забезпеченості, обмежений доступ до сучасних технологій та відтік населення. У той же час зростає потреба у формуванні ефективних рішень, які не лише сприятимуть сталому розвитку, але й забезпечуватимуть конкурентоспроможність сільських регіонів у глобальному масштабі. Одним із перспективних напрямів вирішення цих проблем є впровадження проектів, що базуються на інноваційних підходах.

Отже, єдиним шляхом до ефективного розвитку аграрної сфери є впровадження інновацій, які дозволяють покращувати процеси виробництва, зберігання, переробки та збуту продукції. Інновації забезпечують оптимізацію ресурсів, зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності національної аграрної продукції, що особливо важливо в умовах інтеграції України в Європейський Союз.

Проектні рішення є важливою складовою цих інновацій, адже вони пропонують комплексний підхід до трансформації сільських територій. Завдяки таким рішенням можливо забезпечити конкурентоспроможність українських аграрних підприємств на глобальному ринку, а також підвищити рівень соціально-економічного розвитку сільської місцевості, що включає покращення інфраструктури, збільшення робочих місць та забезпечення високого рівня життя населення, що відповідає європейським стандартам.

В умовах, коли сільські території стикаються із зростаючими викликами, такими як необхідність забезпечення продовольчої безпеки, адаптація до глобалізації та інтеграція до європейського простору, дослідження проектних рішень для інноваційної трансформації стає особливо актуальним. Невідкладність цього дослідження обумовлена потребою у нових практичних механізмах, здатних забезпечити конкурентоспроможність українського аграрного сектору на світовому ринку та необхідністю підвищити рівень життя населення в сільській місцевості. Відповідність дослідження сучасним викликам і тенденціям гарантує його корисність для розробки ефективних рішень, які сприятимуть сталому розвитку українського села та інтеграції країни до глобального економічного простору.

Об'єктом дослідження є інноваційні процеси трансформації сільських територій в контексті двовекторної моделі розвитку аграрної сфери.

Предметом дослідження є проектні рішення та практики, які впроваджуються для інноваційної трансформації сільських територій, їх форма, методи та вплив на розвиток

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Інноваційна трансформація сільських територій є ключовим елементом для забезпечення сталого розвитку регіонів і підвищення якості життя мешканців. Аналіз літературних джерел дозволяє дослідити сучасні підходи, проектні рішення та практики, спрямовані на ефективну реалізацію цих змін. Багато науковців, досліджуючи цю та дотичні теми, акцентують увагу на важливості інноваційного підходу в плануванні й розвитку сільських територій в контексті сталого їх розвитку. Ім'я Г. Брундтланда голови Комісії ООН зі сталого розвитку стало синонімом важливих зусиль у просуванні сталого розвитку на глобальному рівні. Саме йому належить відоме визначення сталого розвитку, яке він озвучив на Всесвітній комісії з навколишнього середовища та розвитку: «Сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [23]. Кожне рішення чи практика, що застосовується для підвищення соціально–економічного рівня життя населення у сільській місцевості має бути узгодженим із принципами та постулатами вимог сталого розвитку. Отже, зміст та точне визначення поняття «рівень життя населення» є важливим в даному дослідженні. О.Д. Мандибуря здійснив ґрунтовне дослідження рівня життя населення, механізмів його регулювання та запропонував визначення даної категорії: «Сукупність відносин і умов, які визначають життя, працю, побут і інтелектуально–культурний розвиток людей, досягнутий в суспільстві на певний проміжок часу ступінь задоволення різноманітних потреб населення, включаючи реальні економічні джерела та соціально–правові гарантії забезпечення життєдіяльності населення» [8, с. 28]. І. А. Андрейцева здійснила структурно–динамічний аналіз рівня життя населення України, який виявив тенденцію до зменшення його кількісних параметрів та визначила цей термін, з одного боку, як ступінь задоволення матеріальних, духовних і соціальних потреб населення, а, з іншого боку, як

динамічний процес, на який впливає низка чинників економічного, політичного і соціального характеру. За результатами проведеного дослідження авторка стверджує про невисокий України рівень життя населення України [2, с. 10].

Різні аспекти впровадження інновацій у сільське господарство досліджують Ayodele O. J., Innocent I. O. & Garba S. J. [22], Данда Р. Р. [24], Фарзуллаєв Т., А. Огли [25], Ільчук М., Свиноус І. та Томашевська О. [26]. Дорогань–Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Панченко І. Г. запропонували авторську методикку для аналізу ефективності впровадження технологічних інновацій в сільському господарстві [4].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Попередні дослідження здебільшого були зосереджені на окремих аспектах реалізації проектних рішень у процесі трансформації сільських територій. У представлений роботі застосовано комплексний підхід, який охоплює всебічний аналіз проблем, розробку моделі оцінки впливу проектів на соціально–економічний розвиток, визначення ефективних форм проектів, а також формулювання рекомендацій і перспектив щодо впровадження інноваційних проектів для розвитку сільських громад.

Мета дослідження полягає у розробці науково обґрунтованих підходів до створення та реалізації проектних рішень, спрямованих на інноваційну трансформацію сільських територій для підвищення їх економічного, соціального та екологічного потенціалу.

Відповідно до мети поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати основні проблеми розвитку сільських територій України.
2. Запропонувати напрями та модель оцінки впливу інноваційних проектів на соціально–економічний розвиток сільських громад.
3. Дослідити форми інноваційних проектів, які спрямовані на розвиток сільських територій.
4. Надати рекомендації та визначити перспективи щодо впровадження інноваційних проектів для комплексного розвитку сільських регіонів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток сільських територій є однією з ключових проблем для України, враховуючи їхню загрожуючу негативну тенденцію та одночасно численні виклики. Сільські території займають переважну частину території країни та забезпечують основну частину аграрного виробництва, проте вони стикаються з низкою економіч–

ІННОВАЦІЙНО–ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

них, соціальних, екологічних та інфраструктурних проблем, які уповільнюють їхній розвиток.

Терміну «сільська територія» досі не імplementовано в законодавстві України в якості правової норми. На думку В. Прушківського та В. Колесникова сільська територія – це просторова біоеколого–соціально–економічна система, яка знаходиться поза урбанізованими центрами, зі специфічним природно–екологічним, соціальним, економічним та інституціональним середовищами і населенням, які на ній функціонують та проявляють свій потенціал з метою задоволення індивідуальних і суспільних потреб [14]. У науковій доповіді, що присвячена питанням розроблення методичних підходів до ідентифікації сільських територій, їх типологізації та обґрунтування інструментарію стимулювання їх економічної активності на основі диференційованого підходу зазначається: «Сільські території, що еволюційно формувались як складні цілісні системи внаслідок природних, політичних, економічних, соціальних змін, дотепер в сучасній науці та управлінській практиці розглядаються переважно як абстрактний об'єкт різнорівневого державно–управлінського та самоврядного впливу; елемент територіальної організації національного господарства; об'єкт навколишнього природного сере–

довища; компонент системи розселення; складова соціальної організації суспільства; і меншою мірою як елемент існуючої системи адміністративно–територіального устрою України, що слугує територіально–правовою основою визначення та реалізації пріоритетів розвитку соціально–економічного сільських територій» [15, с. 22]. Візуалізуємо перелічені аспекти підходів до визначення цього поняття на рис. 1. Важливим залишається щільний зв'язок між ефективним розвитком аграрного виробництва та рівнем соціально–економічних умов проживання населення в сільській місцевості, що розглянуто у [10]. Наявність такого широкого спектру аспектів щодо визначення поняття «сільська територія» дозволяє згрупувати перелік проблем, що притаманні сільській місцевості як в Україні, так і на території інших країн світу.

Економічні проблеми. Головною економічною проблемою є низький рівень доходів населення на сільських територіях через обмежені можливості зайнятості та низьку продуктивність праці. У багатьох сільських регіонах спостерігається однобічна економічна спеціалізація, що зосереджена на традиційних аграрних галузях.

Це призводить до слабкої диверсифікації економіки, залежності від сезонності виробництва

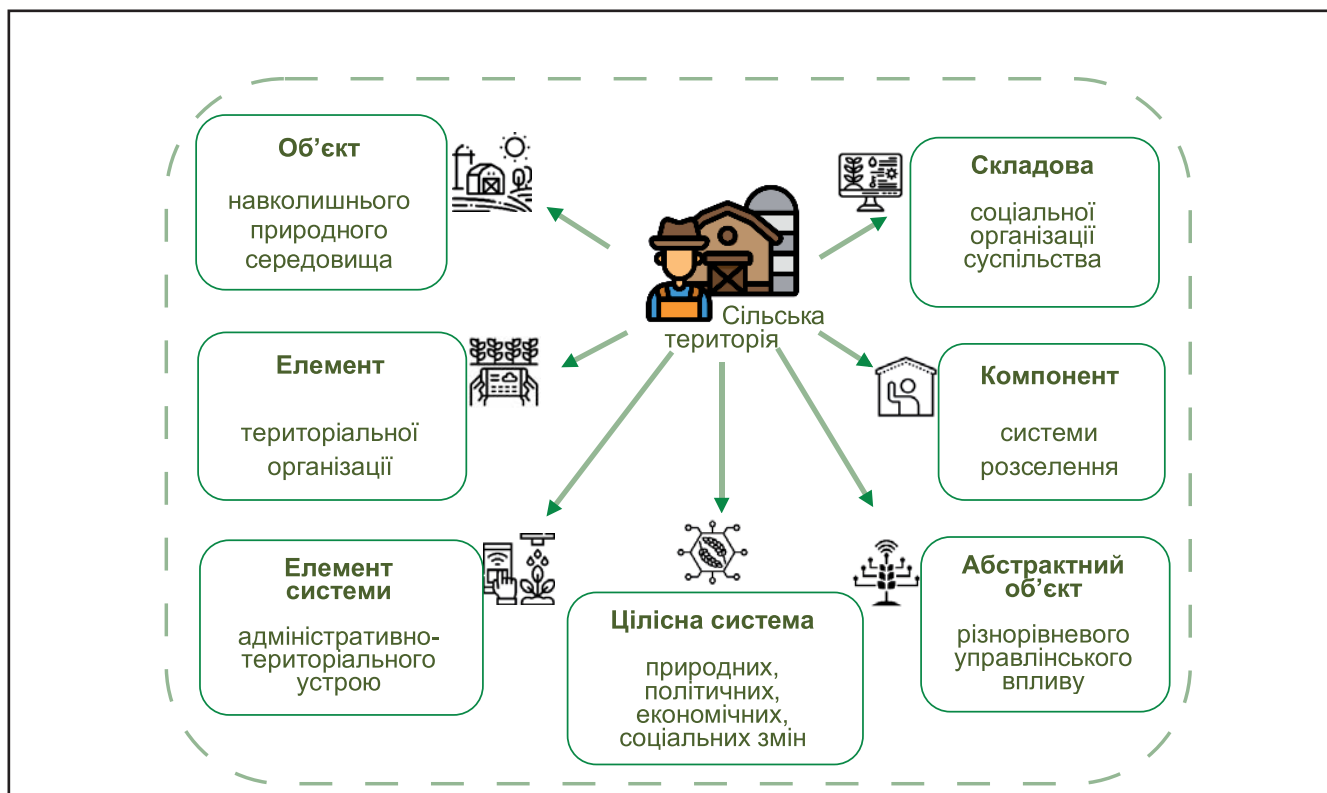

Рисунок 1. Підходи щодо визначення поняття «сільська територія»

Джерело: складено автором за [15, с. 22]

та обмеженого розвитку промисловості чи інших секторів. Відтік молоді до міст також загострює ситуацію, оскільки скорочується активна робоча сила, здатна підтримувати економіку сільських громад. На думку науковців «наявні зрушення в сільськогосподарському виробництві не змогли розв'язати проблеми соціально-економічного розвитку сільських територій України. Перманентне поглиблення в сільській місцевості кризових явищ та занепад в економічній, демографічній, екологічній та духовній сферах є очевидною загрозою державним інтересам з огляду на незамінність визначальної ролі сільських територій щодо повноцінного забезпечення продовольчої безпеки народу України [15, с. 20].

Проаналізуємо зміни середньої заробітної плати працівників в різних галузях України в динаміці, що представлено у табл. 1.

Як видно з даних табл. 1, динаміка зміни показника середня заробітна плата є позитивною, разом з тим, середня заробітна плата штатних працівників у сільському господарстві у 2023 році майже на 4,2 тис. грн або на 30% менша за відповідний показник у промисловості та на 3,3 тис. грн або на 23% нижче ніж в середньому по національному господарству України.

Порівняння середньої заробітної плати у сільському господарстві із відповідним показником з іншими галузями демонструє ще більшу галузеву поляризацію доходів населення країни.

Поряд з цим показником важливим є показник продуктивності праці, адже «зростання продуктивності праці за умов домінування ринкових відносин у суспільстві є пріоритетним напрямом як для підприємств, так і держави, оскільки має особливе значення для підвищення ефективності функціонування окремих господарюючих суб'єктів, галузей і національної економіки загалом» [11, с. 8].

В табл. 2 представлені дані, що характеризують зміни продуктивності праці в динаміці.

Як видно з представлених у табл. 2 даних, продуктивність праці у сільському господарстві України демонструє позитивну динаміку за останні роки, хоча досягнутий рівень все ще не відповідає сучасним вимогам. Зростання продуктивності праці в галузі відбувається завдяки впровадженню нових технологій, модернізації обладнання та підвищенню ефективності управління. Особливо помітний прогрес у рослинництві, де продуктивність зросла завдяки інноваціям у вирощуванні культур та оптимізації агротехнічних процесів. Водночас у тваринництві спостерігається дещо повільніший темп зростання через складнощі з модернізацією та адаптацією до нових стандартів. Однак, незважаючи на позитивні тенденції, продуктивність праці в українському сільському господарстві залишається нижчою порівняно з розвиненими країнами.

Основними викликами, що притаманні сільській місцевості, є недостатній рівень інвестицій, обмежений доступ до сучасних технологій, а також низька заробітна плата, яка не стимулює залучення кваліфікованих кадрів. Для подальшого зростання продуктивності необхідно зосередитися на розвитку інфраструктури, підтримці інновацій, удосконаленні земельних відносин та забезпеченні стабільної державної політики у сфері аграрного виробництва, що дозволить не лише підвищити ефективність галузі, але й зміцнити її конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Соціальні проблеми. Сільські території страждають від демографічної кризи, яка проявляється в скороченні чисельності населення, старінні сільських громад та міграції молоді у міста чи за кордон. Водночас спостерігається низький рівень доступу до якісної освіти, медицини та культурних послуг, що створює соціальну нерівність між міським

Таблиця 1. Динаміка середньої заробітної плати штатних працівників

	2019	2020	2021	2022	2023	
					грн	% до 2022
Сільське господарство	8738	9734	11733	12243	14184	115,9
Промисловість	11788	12759	14902	15176	18390	121,2
Інформація та телекомунікації	17543	19888	25530	30829	37946	123,1
Фінансова та страхова діяльність	19132	20379	23975	27986	34393	122,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	14785	16443	19048	20764	23395	112,7
Всього:	10497	11591	14014	14847	17442	117,5

Джерело: складено за [16, с. 23]

Таблиця 2. Продуктивність праці в підприємствах, які здійснювали аграрну діяльність

	На 1 зайнятого у с/г виробництві у постійних цінах 2021 р., тис. грн			У % до попереднього року		
	Аграрне виробництво	Рослинництво	Тваринництво	Аграрне виробництво	Рослинництво	Тваринництво
2013	1125,8	1249,5	758,6	127,1	129,0	117,3
2014	1226,4	1351,1	843,7	108,9	108,1	111,2
2015	1204,3	1295,5	899,5	98,2	95,9	106,6
2016	1475,2	1573,4	1095,9	122,5	121,5	121,8
2017	1457,1	1522,9	1186,4	98,8	96,8	108,3
2018	1672,0	1758,9	1303,2	114,7	115,5	109,8
2019	1787,5	1863,3	1453,1	106,9	105,9	111,5
2020	1650,7	1670,9	1558,8	92,3	89,7	107,3
2021	1967,2	2036,2	1618,3	119,2	121,9	103,8
2022	1682,7	1667,9	1757,2	85,5	81,9	108,6
20231	2112,0	2143,8	1955,6	125,5	128,5	111,3

¹ Без урахування тимчасово окупованої території АПК, м. Севастополя та частини тимчасово окупованої території
Джерело: складено за [13]

і сільським населенням. Відсутність мотивації у молоді до залишення у сільській місцевості посилює ці проблеми. За останні 10 років кількість населення в сільській місцевості України скоротилася приблизно на 16%. У 2018 році сільське населення становило близько 31,1% від загальної чисельності населення країни, яка на той час складала 42,1 млн осіб. Економічно активне сільське населення налічувало 5,6 млн осіб, з яких близько 2 млн були трудовими мігрантами. Частка самозайнятих і безкоштовно працюючих серед зайнятих у сільському господарстві становить 79,5%. Інша вражаюча цифра – це обсяги трудової міграції. Якщо за офіційними даними кількість трудових мігрантів становить близько 7% від соціально-активного населення, то за неофіційними оцінками, кількість трудових мігрантів із села сягає 2 млн осіб [12].

Екологічні виклики. Екологічний стан сільських територій також викликає занепокоєння. Нераціональне використання земель, забруднення ґрунтів пестицидами, зниження родючості ґрунтів і деградація природних ресурсів є значними екологічними викликами. Нестача програм для впровадження екологічно сталих методів господарювання та модернізації аграрного сектору збільшує негативний вплив на довкілля. «Низка проблемних питань щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні протягом десятиліть не зменшується, а лише структу-

рується і захоплює все більше сфер суспільного життя, вельми значимих для комплексного формування реальної державної політики у сфері розвитку сільських територій» [15, с. 20].

Багаторічні дослідження ґрунту, води, рослинної продукції, проведені в Інституті агроєкології і природокористування НААН, якими охоплено майже всі області України, показують, що в більшості селянських господарств на присадибних земельних ділянках вміст рухомого фосфору в ґрунтах у кілька (від 2–х до 15–ти) разів перевищує нормативні показники і в окремих випадках сягає 3100 мг/кг ґрунту, тоді як 250 мг/кг – це вже дуже високий рівень забезпеченості ґрунту рухომим фосфором. До 78% всіх проаналізованих зразків рослинної продукції забруднені нітрами, що перш за все стосується овочів, котрі в раціоні харчування сільського населення складають до 30%. Щороку виявляють близько 32 тисяч несанкціонованих звалищ твердих побутових відходів загальною площею понад 1 тис. га, які переважно розташовуються в сільській місцевості, в той же час вивіз побутових відходів з переважної більшості самих сільських населених пунктів не проводиться [1, с. 57–58].

Інфраструктурні проблеми. Слабкість інфраструктури є однією з основних перешкод для розвитку. Це включає поганий стан доріг, обмежений доступ до сучасних комунікаційних мереж, зо-

крема Інтернету, і нестачу інвестицій у транспорт, енергетичні системи та соціальну інфраструктуру. Усе це знижує привабливість сільських територій для інвесторів і мешканців. Декілька даних, що характеризують стан інфраструктурної проблеми:

1. Станом на 2021 рік, понад 40% доріг у сільській місцевості перебувають у незадовільному стані, що ускладнює доступ до ринків та соціальних послуг [1].

2. Лише 65% сільських населених пунктів мають стабільний доступ до електроенергії. Доступ до високошвидкісного Інтернету залишається обмеженим, охоплюючи менше ніж 50% сільських територій [7].

3. У 63,1% сіл проживає менше ніж 500 осіб, а в 35% — менше ніж 100 осіб. Це створює значні виклики для забезпечення якісної освіти, медицини та культурних послуг.

4. Близько 30% сільських населених пунктів не мають доступу до централізованого водопостачання. Це впливає на гігієнічні умови життя та здоров'я населення [5].

Ці дані підкреслюють необхідність модернізації інфраструктури, залучення інвестицій та розробки стратегій для покращення умов життя у сільській місцевості України.

Інституційна слабкість. Недостатнє інституційне забезпечення та відсутність чіткої стратегії розвитку сільських територій у державній політиці є додатковим бар'єром. Децентралізація дала сільським громадам більше повноважень, однак брак ресурсів і знань для їх ефективного використання залишається великою проблемою. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу на селі також є недостатньою. Інституційна слабкість на сільських територіях України спричинена недостатньою фінансовою підтримкою, децентралізацією без належного ресурсу, низьким рівнем ефективності місцевого самоврядування та відсутністю довгострокових стратегій розвитку. Це призводить до занепаду інфраструктури, погіршення якості життя населення, скорочення економічної активності та міграції молоді до міст. Наслідком є демографічний занепад, екологічні проблеми та зменшення ролі сільських територій у загальнонаціональному економічному контексті. Для зміни ситуації потрібні системні реформи, адекватне фінансування та інституційна підтримка розвитку сільських громад.

Інноваційні проекти є потужним інструментом трансформації соціально–економічного розвит–

ку сільських громад України. Вони сприяють не тільки економічному зростанню, а й поліпшенню соціальних умов життя, створюючи нові можливості для мешканців села та зміцнюючи локальні громади через багатовекторний вплив.

1. Економічний вплив відчувається завдяки збільшенню продуктивності праці через застосування інноваційних технологій в аграрному виробництві, зокрема точне землеробство, автоматизація процесів та новітні агротехнічні рішення, що дозволяють значно підвищити врожайність та ефективність використання ресурсів; використання дронів або систем GPS для моніторингу полів знижує витрати і підвищує якість виробництва [9]; розвиток малого та середнього бізнесу у сфері переробки сільськогосподарської продукції, органічного землеробства чи локального туризму громади сприяє створюванню нових робочих місць та залученню інвестицій; диверсифікація економіки сприяє появі нових галузей, таких як зелена енергетика (сонячні та біоелектростанції), що забезпечує додаткові доходи для громад.

2. Соціальний вплив виникає завдяки зміцненню соціальної інфраструктури: інноваційні проекти можуть фінансувати будівництво сучасних шкіл, медичних центрів, спортивних об'єктів чи культурних установ, що покращує якість життя мешканців та доступ до базових послуг; завдяки освітній ініціативі: з'являються дистанційні освітні курси, програми професійної підготовки та тренінги для молоді, які стимулюють розвиток людського потенціалу громади. Поява нових можливостей для роботи та якісного життя мотивує молодь залишатися у сільській місцевості, що знижує рівень міграції.

3. Екологічний вплив інноваційних проектів досягається через раціональне використання природних ресурсів, що сприяє сталому розвитку громад і забезпеченню довгостроковому балансу між господарською діяльністю та екологією; через впровадження екологічних стандартів досягається зниження рівня забруднення ґрунтів, води та повітря, зберігання якості природного середовища для майбутніх поколінь.

4. Культурний та соціальний капітал. Підтримка локальних традицій здійснюється через культурну складову інноваційних проектів, що часто орієнтовані на популяризацію місцевих культурних та гастрономічних традицій, які стають привабливими для туристів та інвесторів, а також через зміцнення співпраці громади, їх залучення до

процесу прийняття рішень, формування взаємодовіри та покращення соціальної згуртованості.

5. В глобальному вимірі інноваційні проекти дозволяють сільським громадам інтегруватися в міжнародні ланцюги постачання, залучаючи ресурси та ноу–хау. Використання сучасних технологій і методів забезпечує відповідність української продукції міжнародним стандартам, відкриваючи шлях до нових ринків. Брендінг стане ефективним інструментом у розвитку та просуванні у міжнародному просторі брендів всіх форм – територіальної, корпоративної, товарної, саме тому цей інструмент вважається інноваційним та універсальним для піднесення аграрної сфери України та покращення добробуту мешканців сільської місцевості [17].

Інноваційні проекти є ключовим драйвером соціально–економічного розвитку сільських громад України. Вони створюють передумови для економічного зростання, поліпшення інфраструктури, збереження природних ресурсів та підвищення якості життя населення. Залучення інвестицій, розвиток людського капіталу та підтримка сталого господарювання сприятимуть довгостроковому зміцненню сільських територій та їхній інтеграції у глобальний економічний простір.

Застосування економетричної моделі для оцінки впливу інноваційних проектів на економічні показники аграрної сфери є раціональним рішенням, оскільки вона дозволяє точно вимірювати залежності між ключовими змінними, прогнозувати результати та приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації ресурсів та стратегій розвитку. Така модель повинна базуватися на комплексному підході, враховуючи специфіку галузі, багатофакторність впливу та залежність від зовнішніх умов. Модель буде передбачати основні компоненти, що представлені у табл. 3:

Модель може мати вигляд регресійного рівняння, представленого у формулі 1:

$$Y = B_0 + B_1 * X_1 + B_2 * X_2 + B_3 * X_3 + \varepsilon, \quad (1)$$

- Y – залежна змінна (економічний показник);
- X_1, X_2, X_3 – незалежні змінні (інноваційні фактори – предиктори);
- B_0 – вільний член;
- B_1, B_2, B_3 – коефіцієнти впливу змінних;
- ε – похибка моделі [6].

Серед додаткових чинників – врахування сезонності даних; зовнішні економічні фактори (коливання цін на ринку, інфляція); екологічні наслідки впровадження інновацій. Інноваційні проекти в

сільські місцевості можуть здійснюватися у різних формах, що представлені у табл. 4:

На основі аналізу різних форм організації інноваційних проектів для сільської місцевості, найкращими формами можна вважати «Агропромисловий кластер», «Локальне партнерство» та «Брендінг» через їх комплексний і багатогранний вплив. Економічна ефективність агропромислових кластерів, що об'єднують виробників, переробників і постачальників, що сприяє зниженню витрат, оптимізації процесів і підвищенню продуктивності, дозволяє залучати інвестиції, створювати нові робочі місця та стимулювати розвиток аграрного сектора. Агропромислові кластери мають значний інноваційний потенціал, учасники кластерів отримують доступ до сучасних технологій, досліджень і ноу–хау, що сприяє впровадженню інновацій у сільськогосподарське виробництво, а кооперація між науковими установами та бізнесом дає змогу оперативного впроваджувати новаторські рішення. Агропромислові кластери мають вагомий соціальний вплив, вони стимулюють взаємодію місцевих громад, що сприяє їхньому згуртуванню та формуванню активних соціальних мереж; поліпшуються умови життя завдяки створенню соціальної інфраструктури та розвитку освіти. В рамках кластерів легше впроваджувати екологічно безпечні технології та контролювати раціональне використання природних ресурсів, що забезпечує екологічну сталість цієї форми інноваційного проекту у сільській місцевості. Отже, агропромисловий кластер є найбільш універсальною та ефективною формою, оскільки він об'єднує економічні, соціальні та екологічні аспекти, забезпечуючи комплексний розвиток сільських територій.

Локальне партнерство у сфері розвитку сільських територій – це стратегічна взаємодія між місцевими органами влади, бізнесом, громадськими організаціями та агровиробниками, спрямована на координацію ресурсів, стимулювання економічного зростання, вдосконалення інфраструктури, підтримку соціальних ініціатив та забезпечення сталого розвитку регіону шляхом інтеграції інноваційних підходів, ефективного управління та збереження культурної спадщини.

Брендінг сільської території – це комплексний інструмент, що допомагає визначити її унікальну ідентичність, сформуванню позитивний імідж і залучити нові можливості для соціально–економіч-

Таблиця 3. Основні компоненти економетричної моделі оцінки впливу інноваційного проєкту на економічні показники в аграрній сфері

	Залежна змінна (результативний показник)		Незалежні змінні (пояснювальні фактори)
1	ВВП аграрного сектора	1	Рівень інвестицій у інноваційні проєкти
2	Дохід фермерських господарств	2	Кількість впроваджених інноваційних технологій
3	Урожайність основних культур	3	Зміни у використанні ресурсів (наприклад, води, добрив, енергії).
4	Експортна виручка від аграрної продукції	4	Освіта та підготовка персоналу в сфері інновацій
		5	Підтримка уряду (дотації, гранти).

Джерело: складено автором за [6]

Таблиця 4. Форми інноваційних проєктів на сільській місцевості

№	Форма	Зміст	Недоліки
1	Агропромислові кластери	Об'єднання фермерів, переробників та логістичних компаній для спільного розвитку, що сприяють підвищенню ефективності виробництва та збуту продукції.	Складні організаційні дії
2	Екопоселення	Створення автономних поселень із використанням екологічно чистих технологій, таких як сонячна енергія, біогазові установки та системи збору дощової води.	Обмежені в масштабі та впливі на економіку
3	Агротуристичні комплекси	Розвиток туризму на базі сільських господарств, що включає екскурсії, дегустації місцевих продуктів та участь у сільськогосподарських роботах.	Має вузьку спеціалізацію.
4	Цифрові платформи для фермерів	Впровадження онлайн-сервісів для управління земельними ресурсами, моніторингу врожаїв та прогнозування погодних умов.	Не вирішують проблеми інфраструктури
5	Проєкти з відновлюваної енергетики	Використання біогазових установок, вітрових турбін та сонячних панелей для забезпечення енергетичної незалежності сільських громад.	Не вирішує комплексу проблем
6	Кооперативні рухи	Об'єднання фермерів у кооперативи для спільного використання ресурсів, таких як техніка, склади та маркетингові платформи.	Потребують додаткової організаційної підтримки
7	Інноваційні освітні програми	Навчання місцевих жителів сучасним агротехнологіям, підприємництву та екологічним практикам	Мають обмежений безпосередній вплив на економіку
8	Проєкти з переробки с/г відходів	Виробництво біопалива, органічних добрив або інших корисних продуктів із залишків с/г діяльності.	Не вирішує комплексу питань громади
9	Вільна економічна зона	Створення сприятливих умов для бізнесу через податкові пільги, спрощення регуляторних процедур та залучення інвестицій, що дозволяє стимулювати економічну активність, розвивати інфраструктуру та покращувати якість життя місцевих жителів.	Вимагає значних державних інвестицій
10	Брендинг	Стратегічний процес формування унікального іміджу та ідентичності регіону шляхом використання його природних, історичних, культурних та економічних особливостей для залучення інвестицій, туристів та підтримки місцевого бізнесу, сприяючи стійкому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності регіону як на національному, так і на міжнародному рівні	Процес довгостроковий, потребує спеціалістів, інвестицій
11	Локальне партнерство	Партнери мають спільно, систематично, стійко та стало з використанням інноваційних методів і засобів планування, проєктування та реалізації виконувати певні дії й впроваджувати різноманітні ініціативи на користь локальних сільських громад у визначених сферах сільськогосподарської діяльності (виробничій, соціальній, екологічній) із метою реалізації локальних програм розвитку сільських територій	Складно знайти надійного партнера

Джерело: складено автором за [1; 3; 19; 20]

ІННОВАЦІЙНО–ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ного розвитку. Впровадження брендингу дозволяє території не лише виділитися серед інших, а й активізувати внутрішні ресурси та стимулювати інвестиційну й туристичну активність.

Брендинг підвищує впізнаваність та формує унікальну ідентичність всіх форм – товарів, подій, послуг, території тощо. Власний стиль сільської території допомагає створити впізнавану візуальну та ідеологічну концепцію, що відображає культурні, історичні, природні й господарські особливості регіону, а чітке позиціонування дозволяє сільській території виділитися серед інших, роблячи її привабливою для інвесторів, туристів та місцевих мешканців. Брендінг сприяє залученню інвестицій та розвиток підприємництва, бо інвестори більше довіряють виробникам та територіям з добре розробленою концепцією розвитку та чітко сформованими цінностями. Підприємці отримують можливість розвивати бізнес, використовуючи унікальні місцеві ресурси та потенціал території та просуваючи свої продукти під єдиним брендом регіону, що додає довіри серед споживачів. Брендінг сільської території стимулює розвиток туристичної галузі через розробку нових туристичних маршрутів та культурних програм. Популяризація місцевих традицій та автентичної кухні може привернути увагу не лише внутрішніх, а й міжнародних туристів, а фестивалі, ярмарки та події у концепції бренду території допомагають створити незабутні враження та привернути відвідувачів. Бренд сільської місцевості покращить соціальну згуртованість та підвищить якість життя місцевого населення через формування регіональної гордості навколо спільної ідеї розвитку та процвітання. Брендінг території передбачає і покращення інфраструктури та благоустрою, що підвищує якість життя місцевого населення, стимулює залучення молоді до розвитку території через створення інноваційних бізнес–проектів та стартапів.

На національному та міжнародному рівнях брендинг забезпечує підвищення конкурентоспроможності сільських територій. Міжнародні програми розвитку можуть бути спрямовані на підтримку бренд–ініціатив, якщо вони мають чітко визначену концепцію. Відомий регіональний бренд підвищує довіру і покращує економічні перспективи території, що сприятиме розвитку експорту товарів місцевого виробництва.

Брендинг сільських територій є потужним механізмом їхньої трансформації та процвітання.

Він допомагає не тільки залучити фінансові ресурси, розвинути туризм та бізнес, а й покращити життя місцевого населення. Чітка стратегія брендуння здатна змінити сприйняття території як інноваційного та перспективного місця, яке має що запропонувати на глобальному рівні [20].

Для розвитку сільських територій України необхідно:

1. Створювати багатофункціональні агропромислові кластери, а також використовувати інші форми інноваційного проектного управління через об'єднання місцевих виробників, переробників, постачальників та логістичних компаній в регіональні кластери для оптимізації виробничих процесів та забезпечення доступу до сучасних технологій, інвестицій та навчальних програм для учасників кластерів.

2. Активно впроваджувати інноваційне землеробство, а саме точне землеробство (GPS–моніторинг, дрони, датчики вологості) для оптимізації використання ресурсів та підвищення врожайності; активізувати перехід до органічного землеробства та використання біологічних засобів захисту рослин, що підвищить експортний потенціал продукції.

3. Здійснити модернізацію соціальної інфраструктури через будівництво та реконструкція медичних установ, освітніх закладів, спортивних та культурних об'єктів; впровадження доступу до швидкісного Інтернету для забезпечення інформаційної та освітньої доступності.

4. Стимулювати розвиток зелених енергетичних проєктів (установку сонячних електростанцій, біогазових установок та інших систем відновлюваної енергетики для забезпечення енергонезалежності громад); та програм з енергоефективності для зменшення витрат на опалення та електроенергію.

5. Сприяти розвитку кооперативного руху через формування фермерських кооперативів, які можуть об'єднувати ресурси для зниження витрат, підвищення конкурентоспроможності та покращення доступу до ринків; розробляти та впроваджувати освітні програми для кооперативів з метою покращення управління та організації;

6. Просувати ідею щодо розвитку агротуристичних комплексів в Україні, що популяризують сільське господарство та локальні традиції, залучають туристів, а також сприяють додатковому доходу громад.

7. Поширювати інноваційні освітні та тренінгові програми для мешканців села у сферах бізнесу,

агротехнологій та екології; посилювати співпраця з університетами та міжнародними організаціями для підготовки фахівців; розвивати дорадчі консультації.

8. Обирати бренд–орієнтований розвиток сільської території, що об'єднує всі форми брендингу – територіальну (село, ОТГ, регіон), комерційну (товари та послуги), культурну (події: фестивалі, ярмарки тощо), корпоративну.

Висновок

Для вирішення комплексу проблем розвитку сільських територій необхідна відповідна стратегія, що забезпечить економічну диверсифікацію, сприятиме стимулюванню зайнятості сільського населення, забезпечить покращення інфраструктури сільської місцевості, здійснить екологічне управління ресурсами та соціальну підтримку населення. Лише такий підхід, який інтегрує зусилля держави, бізнесу та громад, що мешкають на сільських територіях, здатний забезпечити сталий розвиток сільських територій України у довгостроковій перспективі.

Завдяки використанню проектних моделей інноваційного розвитку аграрних підприємств та сільських територій можливі значне підвищення рівня життя через зростання доходів населення, створення нових робочих місць та забезпечення доступу до якісних послуг, що допоможе зупинити міграцію молоді до міст; економічне зростання завдяки залученим інвестиціям та впровадженню сучасних технологій, що дозволять оптимізувати виробничі процеси, підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва та зміцнити позиції України на міжнародному ринку; екологічна сталість аграрної сфери через використання зеленої енергетики та органічного землеробства, що зменшать негативний вплив на довкілля, сприяючи сталому розвитку та збереженню природних ресурсів; розвиток людського капіталу через освітні програми та тренінги підвищать рівень кваліфікації населення, стимулюючи його активну участь у реалізації проектів; посилення глобальної інтеграції і сільські громади отримають доступ до міжнародних ринків, залучаючи інвестиції та технології, а продукція відповідатиме міжнародним стандартам якості.

Інноваційні проекти мають значний потенціал для соціально–економічного розвитку сільських територій України. Їх впровадження стане основою для модернізації громад, забезпечення їх–

ньої конкурентоспроможності та створення нових можливостей для мешканців. Комплексний підхід із залученням держави, бізнесу та міжнародних партнерів допоможе реалізувати цей потенціал та сформулювати довгострокову стратегію сталого розвитку. Найкращими формами такого комплексного підходу вважаємо агропромисловий кластер та брендинг.

Список використаних джерел:

1. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/prioriteti-modernizacii-infrastrukturi-zhittediyalnosti-silskikh>
2. Андрейцева І. А. Рівень життя населення України за умов соціально–економічної нестабільності. Економіка і суспільство, 2023. – № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-42>
3. Важинський Ф.А. Розвиток сільських територій України на інноваційних засадах (Аналітична записка). URL: <https://ird.gov.ua/irdp/e20170201.pdf>
4. Дорогань–Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Панченко І. Г. Особливості аналізу ефективності впровадження технологічних інновацій в сільському господарстві. Nauka innov. 2020. т. 16, No 3. С. 27–38. <https://doi.org/10.15407/scin16.03.027>
5. Дослідження щодо соціальної інфраструктури сільських населених пунктів. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-problem-rozvitku-socialnoi-infrastrukturi-silskikh>
6. Економетричні моделі інноваційного менеджменту. URL: Stud.com.ua. <https://sal0.li/f85FfD3>
7. Інфраструктура сільських територій – проблеми та їх вплив на життя селян. URL: <https://village-life.biz/rol-derzhavy-u-rozvytku-infrastruktury-silskykh-terytorij-v-ukraini/>
8. Мандибур В. О. Рівень життя населення та механізми його регулювання : автореф. дис. ... докт. екон. наук: 08.09.01. Київ, 1999. 44 с.
9. Мамчур В. А., Студінська Г. Я. Оцінка ефективності технічних інновацій у реалізації сучасної моделі аграрного сектору України. Економіка АПК, 2024. ТОМ 31. № 2 <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202402032>
10. Мамчур В. А., Студінська Г. Я. Інноваційний розвиток аграрної сфери в умовах реалізації національної системи стійкості. Економіка та суспільство, 2023. – № 56. <http://sur.li/nywwb> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-144>
11. Махортов, Ю. О., & Секрет, О. В. (2020). Продуктивність праці в українському та світовому вимі–

рах. Економічний простір, (163), 7–13. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-1>

12. Осташко Т. Сільське населення України за 10 років скоротилося на 16%. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2736219-silске-naselenna-ukraini-za-10-rokiv-skorotilosa-na-16-ekspert.html>

13. Продуктивність праці в підприємствах, які здійснювали сільськогосподарську діяльність. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Прушківський В. Колесников В. Теоретичні підходи до визначення сільських територій. Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 127–132.

15. Сільські території в Україні: практика ідентифікації та інструменти розвитку: науково-аналітична доповідь / Сторонянська І. З., Залуцький І. Р., Патицька Х. О. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. Долишнього НАН України». 2021. 137 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20210038.pdf>

16. Статистичний щорічний збірник України за 2023 рік. URL : https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf

17. Студінська Г. Я. Роль брэнда освіти в інноваційному розвитку країни. Моделювання та інформатизація соціально-економічного розвитку України. Збірник наукових праць. – Київ, 2016. – № 1 (1). – С.84–100

18. Студінська Г. Я., Студінський В. А. Еволюція інноваційного розвитку аграрної сфери. Формування ринкових відносин. Вип. 1(284). – К.: ДНДІІМЕ, 2025. – С.45–57. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15109149>

19. Студинская Г. Я. Эколого-экономические ориентиры специальной экономической зоны «Азов» / О. А. Толстенко, С. К. Харичков, Г. Я. Студинская. – Мариуполь : Рената, 1999. – 80 с.

20. Студінська Г.Я. Теоретико-методологічні засади брэндингу в системі управління конкурентоспроможністю національної економіки: дис...д-ра екон. наук; спец. 08.00.03 Економіка та управління національним господарством. Одеса: Одеський національний університет, 2017. – 596 с.

21. Шуляк, Б. (2018). Передумови розвитку екологічного підприємництва на сільських територіях. Економічний простір, (131), 114–127. URL : <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/210>

22. Ayodele, O. J., Innocent, I. O., & Garba, S. J. (2019). Innovation as a Mediating of Relationship Between Internal and External Environment in Agribusiness Performance. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 196–207. <https://doi.org/10.21272/mmi.2019.1-16>

23. Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press

24. Danda, R. R. (2022). Innovations in Agricultural Machinery: Assessing the Impact of Advanced Technologies on Farm Efficiency. *Journal of Artificial Intelligence and Big Data*, 2(1), 64–83. DOI:10.31586/jaibd.2022.1156

25. Farzullaev, T. A. ogly. (2024). Assessment of the current state of the innovative management system of commercial agricultural organizations. *Economics and Region*, 2(93), 22–30. [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.2\(93\).3382](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.2(93).3382)

26. Ilchuk, M., Svinous, I., & Tomashevskaya, O. (2024). Methodological approaches to assessing the effectiveness of innovation activities in agriculture. *Sustainable Development of Economy*, 3(50), 115–122. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-18>

References:

1. Analitichna zapyska Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen [Analytical note of the National Institute for Strategic Studies]. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/prioriteti-modernizacii-infrastrukturi-zhittediyalnosti-silskikh>

2. Andreytseva I.A. Riven zhyttya naselennya Ukrainy za umov sotsialno-ekonomichnoyi nestabilnosti [The standard of living of the population of Ukraine under conditions of socio-economic instability]. *Ekonomika i suspilstvo*, 2023. – № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-42>

3. Vazhynskyy F.A. Rozvytok silskykh terytoriy Ukrainy na innovatsiynykh zasadakh (Analitichna zapyska) [Development of rural areas of Ukraine on innovative principles (Analytical note)]. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/e20170201.pdf>

4. Dorohan-Pysarenko L.O., Yehorova O.V., Panchenko I.H. Ooblyvosti analizu efektyvnosti vprovadzhennya tekhnolohichnykh innovatsiy v silskomu hospodarstvi [The possibilities of analyzing the effectiveness of implementing technological innovations in agriculture]. *Nauka innov.* 2020. t. 16, No 3. P. 27–38. <https://doi.org/10.15407/scin16.03.027>

5. Doslidzhennya shchodo sotsialnoyi infrastruktury silskykh naselennykh punktiv [Research on the social infrastructure of rural settlements]. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-problem-rozvitku-socialnoi-infrastruktury-silskikh>

6. Ekonometrychni modeli innovatsiynoho menedzhmentu [Econometric models of innovation management]. URL: [Stud.com.ua. https://stud.com.ua/91187/investuvannya/ekonometrychni_modeli](https://stud.com.ua/91187/investuvannya/ekonometrychni_modeli)

7. Infrastruktura silskykh terytoriy – problemy ta yikh vplyv na zhyttya selyan [Infrastructure of rural areas –

problems and their impact on the lives of villagers]. URL : <https://village-life.biz/rol-derzhavy-u-rozvytku-infrastruktury-silskykh-terytorij-v-ukraini/>

8. Mandybura V. O. Riven zhyttya naselennya ta mekhanizmy yoho rehulyuvannya [The standard of living of the population and the mechanisms of its regulation] : avtoref. dys. ... dokt. ekon. nauk: 08.09.01. Kyiv, 1999. 44 p.

9. Mamchur V.A., Studinska H.YA. Effectiveness assessment of technical innovations in the implementation of the modern model of the agricultural sector of Ukraine. *Ekonomika APK*, 2024. TOM 31. № 2 (1,0 d.a.) <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202402032>

10. Mamchur V.A., Studinska H.YA. Innovatsiynyy rozvytok ahrarynoyi sfery v umovakh realizatsiyi natsionalnoyi systemy stiykosti [Innovative development of the agricultural sector in the context of the implementation of the national sustainability system]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2023. – № 56. <http://surl.li/nywwb> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-144>

11. Makhortov, YU. O., & Sekret, O. V. Produktyvnyist pratsi v ukrayinskomu ta svitovomu vymirakh [Labor productivity in the ukrainian and global dimensions]. *Ekonomichnyy prostir*, 2020 (163), 7–13. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-1>

12. Ostashko T. Silske naselennya Ukrayiny za 10 rokiv skorotylosya na 16% [The rural population of Ukraine has decreased by 16% in 10 years]. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2736219-silske-naselenna-ukraini-za-10-rokiv-skorotilosa-na-16-ekspert.html>

13. Produktyvnyist pratsi v pidpryyemstvakh, yaki zdysnyuvaly silskohospodarsku diyalnist [Labor productivity in enterprises engaged in agricultural activities]. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Prushkivskyy V. Kolesnykov V. Teoretychni pidkhody do vyznachennya silskykh terytoriy [Theoretical approaches to the definition of rural areas]. *Problemy ekonomiky*. – 2014. – № 4. – P. 127–132.

15. Silski terytoriyi v Ukrayini: praktyka identyfikatsiyi ta instrumenty rozvytku: naukovy-analitychna dopovid [Rural areas in Ukraine: identification practice and development tools: scientific and analytical report]. Storonyanska I. Z., Zatlutskyy I. R., Patytska KH. O. Lviv, DU «instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. Dolishnoho NAN Ukrayiny». 2021. 137 p. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20210038.pdf>

16. Statystychnyy shchorichnyy zbirnyk Ukrayiny za 2023 rik. [Statistical Annual Collection of Ukraine for 2023] URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publi-cat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf

17. Studinska H. YA. Rol brenda osvity v innovatsiynomu rozvytku krayiny [The role of the education brand

in the innovative development of the country]. *Modelyuvannya ta informatyzatsiya sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny*. Zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv, 2016. – № 1 (1). – P.84–100

18. Studinska, H. YA., Studinskyy, V. A. Evolyutsiya innovatsiynoho rozvytku ahrarynoyi sfery [Evolution of innovative development of the agricultural sector.] *Formuvannya rynkovykh vidnosyn*. 2025. Vyp. 1(284). P.45–57 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15109149>

19. Studinskaya G. YA. Ekologo-ekonomicheskiye orientyry spetsial'noy ekonomicheskoy zony «Azov» [Ecological and economic guidelines of the special economic zone «Azov»] / O. A. Tolstenko, S. K. Kharichkov, G. YA. Studinskaya. – Mariupol' : Renata, 1999. – 80 p.

20. Studinska H.YA. Teoretyko-metodolohichni zasady brendynhu v systemi upravlinnya konkurentospromozhnistyu natsionalnoyi ekonomiky. [Theoretical and methodological principles of branding in the system of managing the competitiveness of the national economy]: dys...d-ra ekon. nauk; spets. 08.00.03 *Ekonomika ta upravlinnya natsionalnym hospodarstvom*. Odesa: Odeskyy natsion. politekhnichnyy un-t, 2017. – 596 p.

21. Shulyak, B. (2018). Peredumovy rozvytku ekolohichnoho pidpryyemnytstva na silskykh terytoriyakh [Prerequisites for the development of ecological entrepreneurship in rural areas.]. *Ekonomichnyy prostir*, (131), 114–127. URL : <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/210>

22. Ayodele, O. J., Innocent, I. O., & Garba, S. J. (2019). Innovation as a Mediating of Relationship Between Internal and External Environment in Agribusiness Performance. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 196–207. <https://doi:10.21272/mmi.2019.1-16>

23. Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press

24. Danda, R. R. (2022). Innovations in Agricultural Machinery: Assessing the Impact of Advanced Technologies on Farm Efficiency. *Journal of Artificial Intelligence and Big Data*, 2(1), 64–83. DOI:10.31586/jaibd.2022.1156

25. Farzullaev, T. A. ogly. (2024). Assessment of the current state of the innovative management system of commercial agricultural organizations. *Economics and Region*, 2(93), 22–30. [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.2\(93\).3382](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.2(93).3382)

26. Ilchuk, M., Svinous, I., & Tomashevskaya, O. (2024). Methodological approaches to assessing the effectiveness of innovation activities in agriculture. *Sustainable Development of Economy*, 3(50), 115–122. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-18>

Дані про автора

Студінська Галина Яківна,

д.е.н., с.д., с.н.с. ННЦ «Інститут аграрної економіки»

<https://orcid.org/0000-0003-4713-4957>

e-mail:studinska.galina@gmail.com

Data about the author

Halyna Stydinska,

Doctor of economic sciences, senior researcher of National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics»

e-mail:studinska.galina@gmail.com

УДК 336.763

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17019714>

КРАСНОЖОН С.В.

ПІДДУБНИЙ В.А.

РОМАНЕНКО М.В.

NFT як інструмент збереження культурної спадщини: потенціал фінансових інвестицій

Предметом статті є аналіз функціонального потенціалу NFT як цифрового інструменту для збереження культурної спадщини та залучення фінансових інвестицій у цю сферу.

Мета дослідження. Проаналізувати потенціал NFT як інструменту цифровізації та збереження культурної спадщини, а також його роль у розвитку інноваційних фінансових інвестицій.

Методологія проведення роботи. Огляд наукової літератури та документів, що стосуються фондового ринку, цифровізація економіки, впровадження штучного інтелекту, блокчейн–технологій і токенизації створюють нові можливості та виклики для збереження культурної спадщини.

Результати роботи – дослідження щодо використання NFT для збереження культурної спадщини можуть слугувати основою для розробки стратегій цифрової трансформації культурної галузі, формування ефективних моделей фінансування та правового забезпечення цифрових активів.

Висновки – оптимізація інструментів фондового ринку є важливою складовою для стимулювання інвестиційної діяльності та забезпечення стабільності фінансової системи. Розвиток інноваційних рішень та підтримка інвесторів та компаній можуть сприяти зростанню інвестиційного потенціалу фондового ринку.

Ключові слова: NFT, цифровізація, культурна спадщина, фінансові інвестиції, токенизація, блокчейн, фондовий ринок.

SVITLANA KRASNOZHON

VOLODIMIR PIDDUBNIY

MYKOLA ROMANENKO

NFT as a tool for preserving cultural heritage: the potential of financial investment

The subject of the study – analysis of the functional potential of NFT as a digital tool for preserving cultural heritage and attracting financial investment in this area.

Purpose of the article – to analyze the potential of NFT as a tool for digitalization and preservation of cultural heritage, as well as its role in the development of innovative financial investments.

Methodology – a review of the scientific literature and documents related to the stock market, the digitalization of the economy, the introduction of artificial intelligence, blockchain technologies, and tokenization create new opportunities and challenges for the preservation of cultural heritage.

Results – research on the use of NFTs to preserve cultural heritage can serve as a basis for developing strategies for the digital transformation of the cultural sector, the formation of effective financing models and legal support for digital assets.

Conclusions – Optimization of stock market instruments is an important component of stimulating investment activity and ensuring the stability of the financial system. The development of innovative solutions and support for investors and companies can help to increase the investment potential of the stock market.

Keywords: NFT, digitalization, cultural heritage, financial investments, tokenization, blockchain, stock market.